

Մէքթուպ վէ սայրիբէ
Գալաթաաա Բէնճէլմալի
Բազարընտա վագը Ն. 41
Իբսի խանընտա Արա-
պետ Զ. Փանոսեան խմի-
նէ կէօնտէրիլէճէք տիր

ՈՒՄՈՒՐԸ ԲՕԼԻԹԻԳԸՅԵՒ ՎԵ՛ ՄԷՎԱՏՏԸ ՍԱԹԻՐԵ

2434

Չիրվադէս Սպանիացի անուանի
փրկասանին այս նշանաւոր գործը զոր
Գաղղիերէնէ թարգմանած է Սահ-
եան վարժարանի սաներէն մին՝ տե-
աքը առ տեար պիտի հրատարակուի,
և որդէն Չ. տետրերն ալ տպուած ըլ-
լալով կը ծախուի 'ի Ֆրէնկեան գրա-
նուէն, Սահմուտ փաշա թոհ-ֆը ճա-
նիկ զորի խանութը, Սամթի-
նայկ. գրասարանը, նաևս ցրուիչներու
ձեռամբ :

Շահեաբարքեր սէհիմէրի էսկի	100
» » եէնի	40
Թումազու Հիսսէլէրի գուրոն ըտիւր	650
Քրիտի Հէյնիկ ֆրանգ ըսօնթո	
Լորիսու մասէի հագսի տելապը	ըսօնթ
Գուրոն սղոթաու	108 րալ
Ալէէ ֆայիկէ	
Ռէբր	
Հէվաշիսի	

Ազգայնական վարժարան չակրտանը-
նեն ահա թէրճէմէլէրի օգուճման
չափան չէլէր օլունդունան, զի յոտէ
աէրճ իտէրիդ:

ՓՈՂՈՐ ԲԱՆՏԱՐԴԵԼՈՅՆ

Ձմեռն անցաւ, ար ևս հոգին եր-
կ րաճ, եւ չհծծծ անքի մը պէս դըղ
եւ կան մէջ հընդը չեմ յսեր: Հիմ-
ամէն բան կը վերակենդանանայ բնու-
թեան մէջ. արեւն աւելի երկար ա-
տեն կը կենայ հորիզոնին վրայ, բայց
ինչ ինչ փոթի: Իւր լոյսը չի շար եր-
բէք մինչև հոս, և այս դուռը դոյն է
բունջեան ինչպէս բարեկամութեան
ինչպէս յուսոյ: Մեռեալք իսկ նուազ
օտար են քան զիս եղանակաց յեղա-
շրջումներուն: Ի դուռն գտնուեալ երևալ
գերեզմանը նոր դարձրեալ կը ծած-
կուի, և մի քանի ծաղկունք կը շնչեն
մահուան սինթէն բոլորովը: Ինչ հա-
մար միայն, ապրին երկար ձմեռ մ'է:
Ոհ, հրմայ ո՞րքան գեղեցիկ ըլլա-
լու են, այն թմբակներն որք բմ հօրս
տունը կը շնչապատեն: Երբեմն դաշ-
տերը ուսանալու երբ կը կարեն կ'ս-
նէի իբրեւ ուղևոր մը իմ նպատակին
հասնելու առաջաքեր, և հազիւ թէ
ազնուրկ մը կը շնորհէի Արարչութեան
սքանչելեաց, այսօր կենսաբան կուսակա-
րու մը կը խոստանայ իսկու իւր ցո-
ղունին վրայ վարդի մը տեսքը վայր-
լելու համար:

Ահա քսան ամիսէ որ այս կամար-
ներն կը ծանրանան իմ վրաս, և ինչու
— ոճր մը համար որ իմ չէր Մի քանի
անմահներ տէրութեան դէմ կը դառնա-
րեն, դիպուածը զիս իրենց գաղա-
նեաց աւանդապահ կը ընեն, կը բռնեն զիս
և սինչեալ յանցանորդ օտարին քով
ապաստանութեան մը կը գտնեն, եւ այս
ամիսն մէջ կը մանեմ ուրկէ ալ չպիտէ
եկեմ:

Ուր են արդ նոքա զորս կը սիրէի,
երջանիկ են, մեռն "ծ են, չգիտեմ բը-
նու: Այս պղծեալ պատը կը գտնեմ
զիս կենդանիներէն. "Լ ցաւով միայն
կենաց կը վերաբերիմ. "Երբ ունիմ
չափանութեան համար, և կ'անջնայ չը լսե-
լու համար: Բնու հաճոյք մը իմ սիր-
տըս չըբարեկցներ, բնու գաղաբը մը
հոգեւոր գործունէութիւնը չվարժեցը-
ներ, և կամ բոլոր կարողութիւններս
կ'օնջանան հանգստեան մէջ իբրեւ սուր
մը որ կը ժանգոտի խաղաղութեան ա-
տեն: Սակայն ժամանակը չէ կեցած
հակառակ կենդանութեան և մազերս ճերմակ-
ցան, ընդ հուպ վառակրելէ պիտի
դադրիմ, բայց իմ մահս կենացս պէս
անծանօթ պիտի մնայ, իմ մի ցորդըս
գաղապագայի հողոյ մենացեալ մէկ ան-
կեանք մէջ պիտի դրուին, բանապահ
մը վերջին սպասը պիտի մատուցանէ
ինչ և բնու արարութեան մը չպիտի թա-
փի իմ գերեզմանիս վրայ:

ՁԿՆՈՐՄԻՆ ԿԻՆԸ

Գիշերը տարածուած է ովկիանոսին
վրայ, երկինքը մթին է և գոց, և
խութերով և ժայռերով ցանուած ծո-
վեղերն վրայ, մթնութիւնը կատարեալ
պիտի ըլլար, եթէ չափանուէր ասդ-
անդ մի քանի օղոտ յոյսերու ծոփ-
նը եզերող ճիւղերուն մէջ փողփողիլը:
Այս օրն վարկեւն է որ ձկնորսք
ծովուն վտանգն են խուսփած, ե-
րեկոյեան հաշը կուռնուն իրենց մա-
տիքը քնանեաց հետ, և քնանալէ
յուշով կրակարանին մօտ օրուան վա-
տակը կը հաշուեն: Բայց, մինչդեռ
այս ամեն ճիւղերուն մէջ կուռնա-

նան, կին մի արտառուալից նստած է
ծովեզերին վրայ, խորտակող կոհակին
աղաղակը մօտիկ ընելով և զովկէսը՝
ծածկող աղամաղչից մէջէն որոշել ջա-
նալով: Կապուէ նա իւր մօտանոյն ո-
րոյ մակոյկն առաւօտուն բոլոր միւս-
ներէն յառ-ջ մեկնեցաւ և որ տակ-
ւին չէ վերադարձած: Իրկըր աստն
սպասէն յետոյ իւր բնակարանը կը
դառնայ, իւր գաւազաց երեկոյեան
համարը կուսայ, և երբ անոնց ար-
տեսները լաւ մը գոցուած կը
տեսնէ, դուրս կենէ գաղապագայի իւր
հիւղէն և կիջնէ այն բոլորն որոյ վրայ
կը բարձրանայ մատուռ մը առ ճիւղին
մեր բարի օգնութեան Որպիսի գորո-
ղով և Գերմանալիութեամբ արեւ-
մայ մայրեալ ձկնորսին կեանքը կը
խնդրէ երկինքէն, բայց մինչ նա կա-
ղաթէ, ծովակներէն ծովը կրկն-կի հար-
ուածներով ափունքը կը ծածէ, փայ-
լակ մը կը ճեղքէ մայրը և երկայն
լոյս մը կը նետէ հեռուոր ալեաց վրայ,
որոտումը կը գոռայ խաբար: Իսկ ձ-
կինն սոսկացեալ կրկնայ երեսին վրայ
և ժամանակ մը իբրեւ անէցեալ կը
մնայ: Թեոյ, երբ մորիկն հանգու-
տեալ կերելի, իւր հիւղը կը դառնայ,
հոն իր զաւակները կը գտնէ այն դիւ-
քին մէջ ուր թողած է զանոնք: Երե-
քան իրենց քունը խաղաղիկ է և խորին:
Ինքն իսկ, երկայն անհանգստութենէ
մը յառ-ջ եկած յոգնութեան և ըս-
պաւան տեղի տալով, ի քուն կը մը-
նէ, բայց իւր քնոյն մէջ իւր հոգին
միւսնոյն գաղափարէն կը հաշուի, կը
կարծէ անանկ իւր բացկոյ մոտակի-
նը, կարծեմոյ՝ ուրախութեան երկայն
աղաղակ մը արձակելով: Դիւսնակ կը
դառնէ ինքզինք, իւր զաւակներէն կը
քնանոյնն առկային, ջրն չէ փայլուն
լոյս մը ամեն կողմէն հիւղին հերցերէն
ներս կը թափանցեր: Դժբաղէ կինը
մէկ փայլեալով ի քուն միտուն կը յան-
դիմանէ ինքզինքը և ծովեզերը կը դիմէ
կը նշմարէ մակոյկի մը բեկորներն զորս
գիշերուան թիւքն հոն մը ծեղկը սու-
սըռի յայտ տեսիլ: Բայց իւր բոլոր թըշ-
ուառութիւնը գիտնալով պէտքը զին-
քը պիտի բռնելով, կը յառաջանայ,
մարդ մը կայ իւր ոտից առջև անշարժ
և սառցեալ դէմքը աւազի մէջ ծած-
կուած, իւր հասակէն ինչպէս իւր ըզ-
գեստից պատասխանէն կը ճանչնայ
իւր մօտակին, սակայն կը տարակուսի
առկային, վեր կը վերցնէ այն գլու-
խը զոր մահը իւր ձեռքին մէջ կը
ծանր ցնէ: Պէտք է հրժարիլ նկա-
րելէ ինչ որ այնպիսի վայրկեանի մէջ
զգացնալ, զի կան ցաւեր զոր Աստուած
կրնայ միայն մոտեցիլ և զոր բնու
մարդկային խօսք մը չէ կարող բա-
ցատել:

ԼԻՃԻՔ ԵՒ ԼԵՐԻՆԷՔ

Մասնիկ հաճոյք մ'է, ինքզինք քա-
ղաքաց ծոցէն Ակպեանց կամ Պերին-
եանց միայնութեան մէջ տարածուած
զգացն: Կանգուն գագթի մը վրայ,
որ թերեւս չէ կոխուած երբեք, մա-
պերուն քու ոտից առջև վազելը կը
տեսնես: Կարկուտը և ձիւնը քու ա-
չացը առջև կը կ'զգուին, և որոտման
աղաղակը՝ արձագանքներէն երկարա-
ձգեալ կը խառնուի մերթ ընդ մերթ
հեղեղաց թաւաման ձայնին, արիւնդ-
աւելի ազատութեն չըլն կընէ, ինք-
զինքդ աւելի կենդանի կզգաս այն
բնութեան դիմացն որ իւր Աստուծոյն
դրոշմը պահած է, և հոգիդ հոլովել:

Եւ կը կենայ, գծուծ խորհրդոց ո-
չընչութենէն վեր, ինչպէս, այս լե-
րանց արծուին իւր վեհ թռիչքը կը ա-
նի, բարձրագոյն եղանեաց կատարին
վրայ:

Երբ ցրտոյն չափազանցութիւնը
կսկսի քեզ անհանգիստ ընել, երբ
հողմը՝ որ չեղելով վերաբերուի ծաւ-
քերուն մէջ կը մանէ՝ կ'առիպէ զքեզ
այն տեղէն բաժնուիլ, կամ երբ ճամ-
բան քանի որ կիջնեն աւելի դժուարին
և վառագալից կ'ըլլայ, վերջապէս ան
յողմերի խոշորոտ մը դէմք կը հանէ:
Երբեք ժայռ մը որ յանկարծ կը կա-
սեցնէ զքեզ, ինչպէս այն անողոք
պատուարներն զորս ճակատագիրը յա-
ճախ իւր եռանդագոյն բաղձնաց ու-
ղին կը հանէ: Երբեք մի կիջնէ յամրա-
քայլ այն նեղ շուղէն որ քեզի աւելի
սեպ և աւելի սոսկալի կը թուի քան
յեղանելը: Ընդ հուպ յորին խորը կը
հասնիս, քու առջև կը պարզի թա-
փանցիկ ալիք մը իւր յառակ փիւ-
րեղին մէջ, երկնից կապոյտը և լեռը
ուստի կիջնես:

Եզերքներն գորդարուած են կեն-
դանի և գեղծիծաղ բոյսերով, արեւը
իւր ճառագայթներովը զմեզ կը տաք-
ցնէ, և փոխանակ այն կատաղի հող-
մոյն որ զքեզ կը տանջեն ի բարձրու-
թեան անդ բարեբար շունջ մը կը թափ
զքեզ գգուել: Որքան քաղցր է նստիլ
այն եզերին այն ափինց վրայ, ծաղ-
կանց մէջ աղբը, խնկաբոյր օդ մը շնչ-
չելով, և ոտիցդ առջև տեսնելով այն-
քան վճիռ լուրջ որ մերթ անշարժ և
քնացող հառաչանք մը իսկ չեն հաներ:
Մերթ թեթեւ հողմով մ'ուռնեցեալ
քաղցրիկ իմ կը ծփեմ եզերքին և կը
խորտակի ի փառփառ փայլուն:

Երբեմն աղբը սև կէտ մը կը նշմա-
րէ լայնածաւալ տարածութեան մէջ
աղբը: Երբեք առաւել առաւել և և մեծնայ
և մերձենալ կը թուի, մակոյկ մ'է որ
միւս եզերքէն կուգայ: Իւր առա-
գաստը կ'սկսի նկատու հեռուն, դաշ-
տակաւոր ձ յերբ մակոյկէն կենին և
դաշտակաւոր օդը կը բաղնին: Ու-
շադիր ալանջ մը կը ընէ, այս յան-
կարծակաւ քաղցրանուագութեան,
որ այնպէս քով կը զուգի հոգեւոր
յուզմունքին հետ, աչքդ թիւղեալ
նաւակէն չէ բաժնուիլ, վերջապէս ե-
զերքին կը մօտենայ, և անկէց նկա-
րագեղ զգեստով զարդարեալ կանանց
դուրս ելնելը կը տեսնես: Պարզ գեղջ-
կուհիներ են որ կերպէին իճը անց-
նելով, վառն զի՛ այս առանձնանորհ-
եալ երաժշտութիւնը խօսքին պէս
ինքնաբեր կարողութիւն մ'է: Ամեն
վառնգէն աղաւթ, ալ բնու յոգնու-
թիւն մը չզգալով, ամենէն քաղցր
վիճակ մը որոյ մաքրութիւնը ոչինչ կը
պղտորէ, հոգիդ խաղաղիկ իմն կը ծը-
փի գեղեցիկ խորհրդոյ մէջ, ինչ-
պէս սպիտակաբոյր կտորք կը սահի
շնորհալից կապուտակ ալեաց վրայ:

ԱՍՏՈՒՄՈՅ ՄԱՏԸ

Ռոմ յի մէջ Յորդէի բնակիչները պա-
հած են արժանաւոր քահանայի մը
յիշատակը որոյ կեանքը բարի գործե-
րու շար մը եղած էր: Օր մը, իւր
բարեպաշտ յորդորներն անպատու-
թենէ փրկեցին աղբաւ և անպաշտան
օրերը մը որ պատրաստ էր, մեղա-
պարտ կը քի մը տեղի տալու: Երբե-
ցուցիչ իւր որսին իրմէ խուրը տես-
նելով միտքը դառա իւր վրէժն առնել
և իւր խորհուրդը վստահեցու երկու-

անմիտ երիտասարդաց՝ որք իւր ան-
կարգութեանց սովորական ընկերներն
էին: Ասոնք կէս գիշերուն կերթան
ծերունուն դուռը զարնելու որ խաղաղ
քնով մը կը քնանար սրբութեամբ լըց-
եալ օրէ մը յետոյ, հայր իմ, կը տեսն
անոր, մեզ հետ եկէք, մեր բարեկա-
մը անդամանելի ախտէ մը զարնուած
իւր մահուան անկողնոյն վրայ կրօնից
վերջին օգնութեանց կապուէ: Երբ
պարեցեք հայր իմ, վառն զի հոգին
առաւ զիս է: Քահանայն հազիւ այս
խօսքերը կը լսէ, և ահա յոռն կայ,
միշտ պատրաստ իւր հանգիստը զո-
հելու և երթալու ուր որ Աստուած
զինքը կը կոչէ: Կը մեկնի, և երկու
երիտասարդք սուրբաց մէջ և քոչ-
քին ծամ ծուռ փողոցներէն զանի ա-
նելով իրենց օրտին մէջ անոր չափա-
զանց դիւրապատրաստ գթութեանը
վրայ կը խոսեն: Երբեք անոր մը կը
հասնին, քահանայն դադարուն կան:
Թեղի մը լուսով լուսաւորեալ խուց
մը կը մանէ: Այս սենեակին խորը
անկողին մը կը ուր կ'ործեցեալ հոգե-
վորը պահուած էր, որ անկէ դուրս
պիտի ելնէր դաշտանով մը զինեալ և
իւր վրէժը պիտի յագեցնէր: Բարե-
պաշտ եկեղեցի-կան իւր հետ ընկե-
րացողներուն աղաչեց զինքը միայնակ
թողուլ ոգեվարին հետ որպէս զի կո-
րենայ իւր սուրբ պաշտաման պար-
քերը կատարել: Երիտասարդք կը
քաշուին և նիքով դուռը կը գոցեն:
Մի քանի վայրկեաններ կը սահին,
բնու աղաղակ մը չըլլալով, կը կ'ը-
ծեն թէ զոհը ինչպէս առանց տրտման
մը օրտաբերելու մարդասպանին առ-
ջի հորուածին տակ:

Սակայն սենեակին դուռը բացուեալ,
անշուշտ իրենց մեղապարտ պիտի տես-
նեն յագեցեալ վրէժալիւթութեան ա-
հաւոր ուր խութեամբ վառուած
Բայց ինչ կըլլայ իրենց զարմանքը երբ
իրենց առջև կը գտնեն ծերունուն
հանդարտ դէմքը որ իրենց կըսէ ցա-
ւագին, բա՛՛՛ սիրելի որդեակք իմ,
չտո ուշ եկէ՛ք զիս գտնել, անոր հո-
գին զոր մահուան յարգարել պարտէի
արդէն իսկ Աստուծոյ առջին է՝ իւր
գործոց համար առաւ համար:

Այս խօսքերն զոր չիւրեն հասնելով
երիտասարդք մեղապարտ կը դիմեն
դէպի այն անկողինը ուր ճամբկուած
էր իրենց մեղապարտը: Կը բռնեն այն
վայրկեան մը յառաջ բռնագոյն կը բե-
րէ վառուած դէմքը, դժգոյն է և սա-
ռացեալ, ձեռք կը ընեն այն սրտին
վրայ որ քիչ մ'առաւ այնքան շուտ կը
բաբախէր, անշարժ է և անկենդան:
Կը բռնեն այն տակաւին դաշտանով զին-
եալ ձեռքը, յաւէս բայտացած է մահ-
ուանէ: Ապաւնութեան դարձուած և այս
անակնկալ մահուան մէջ կիցնան նա-
խախտութեան մօտը աւանդելով, կի-
նան քահանային ոտքը և իրենց ոճի-
րը կը խոտոտանին անոր: Հեռեալ
օրուէն երկրին ամենէն խառնակեաց
վանքը կը մօտեն, ջանային ապաշխա-
րութեան արտասուօք իրենց երիտա-
սարդ հասակին անկարգութիւնքը
քաշել և յաճախ իրենց աղօթից կը
խառնէին իրենց բարեկամին անունը,
զոր մահս յանկարծ յափշտակեց առանց
զղջալու ժամանակ թողելու անոր:

ՍԱՀՈՒ ՂԱՁԷԹԱ

ԿԱՐԱՊԵՏ Յ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

Գալաթա առ ինչնչէմպիս բազարընտա
Ն. 41 իւսի խանընտա